משום רווח ביתא אבל לזבוני לא יהודה מר בר מרימר משמיה דרבא אמר מה שעשה עשוי רב (א) פפא אמר משמי' דרבא לא עשה ולא כלום אמר רב פפא הא דיהודה מר בר מרימר לאו בפירוש אתמר אלא מכללא אתמר דההיא איתתא דעיילה ליה לגברא תרתי אמהתא אזל גברא נסיב איתתא אחריתי עייל לה חדא מנייהו אתאי לקמיה דרבא צווחה לא אשגח בה מאן דחזא סבר משום דסבר מה שעשה עשוי ולא היא משום רווח ביתא והא קא רווח והלכתא בעל שמכר קרקע לפירות לא עשה ולא כלום מ"ט אביי אמר חיישינן שמא תכסיף רבא אמר משום רווח ביתא מאי בינייהו איכא בינייהו ארעא דמקרב למתא אי נמי בעל ארים הוא אי נמי זוזי וקא עביד בהו עיסקא: **מתני'** שומרת יבם שנפלו לה נכסים מודים ב"ש וב"ה שמוכרת ונותנת וקיים מתה מה יעשו בכתובתה ובנכסים הנכנסין והיוצאין עמה ב"ש אומרים יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב וב"ה אומרי' נכסים בחזקתן וכתובה בחזקת יורשי הבעל נכסים הנכנסים והיוצאים עמה בחזקת יורשי האב הניח אחיו מעות ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות פירות התלושין מן הקרקע ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות המחוברין בקרקע אמר ר"מ שמין (ב) אותן כמה הן יפין בפירות וכמה הן יפין בלא פירות והמותר ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות וחכ"א פירות המחוברין בקרקע שלו התלושין מן הקרקע כל הקודם זכה בהן קדם הוא זכה קדמה היא ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר בלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון לא יאמר לה הרי כתובתיך מונחת על השלחן אלא כל נכסיו אחראין לכתובתה וכן לא יאמר אדם לאשתו הרי כתובתיך מונחת על השלחן אלא כל נכסיו אחראין לכתובתה גירשה אין לה אלא כתובה החזירה הרי היא ככל הנשים ואין לה אלא כתובה בלבד: **גמ'** איבעיא להו שומרת יבם שמתה מי קוברה יורשי הבעל קברי לה דקא ירתי כתובה או דלמא יורשי האב קברי לה דקא ירתי נכסים הנכנסין והיוצאין עמה אמר רב עמרם תא שמע דתניא שומרת יבם שמתה

יורשיה

משום רווח ביתא. שיכניס הפירות לביתו ויהא מזון הבית מצוי וייטיב לה: **לאו בפירוש איתמר.** לא שמעה מרבא בהדיא: **תרתי אמהתא.** שפחות מלוג היו ולא שמאתם לו בכתובתה: **עייל לה חדא מנייהו.** לנערת לשניה: **אתאי.** קמייתא לקמיה דרבא: **מה שעשה עשוי.** ואפילו נתנה לאחרת לשימושה: **ולא היא.** לעולם משום רווח ביתא אית ליה לרבא תקנת פירות: **והא קא רווח.** ביתא שאף עתה היא עושה צרכי הבית: **שמא תכסיף.** השדה שלא יחוש הלוקח לזבלה ולטייבה דקא סבר לאחר נפקת מניה שאין הגוף שלי אבל בעל מצפה שמא תמות היא בחייו ויירש את גוף הקרקע ומשבח לה: **דמקרב למתא.** דחזיא ליה כל שעתא אי מכסיף לה: **אי נמי בעל אריס הוא.** כלומר שנותן ללוקח פירות מזומנים: **אי נמי זוזי וקא עביד בהו עיסקא.** שהבעל עושה סחורה במעות שקיבל מן הלוקח ומשתכר בהן ואיכא רווח ביתא: **מתני' שנפלו לה נכסים.** כשהיא שומרת יבם: **בכתובתה.** בנדוניא שהכניסה לו ושמאתן לו בכתובתה וקיבל עליו אחריותן א] ורשאי להוציאם: **ובנכסים הנכנסים והיוצאים עמה.** הן נכסי מלוג שאין שמין אותם עליו ואינו רשאי להוציאן אלא משנכנסה לרשותו נכנסין עמה וכשהיא יוצאה יוצאין עמה: **בית שמאי אומרים כו'.** ביבמות פרק החולץ) קא מפרש מאי שנא רישא כשהיא קיימת דלא פליגי שאין לו כח בהם ומאי שנא סיפא כשמתה אמרו ב"ש יחלוקו יורשי הבעל בהם ומפרש נמי) דדוקא נקט יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי האב בנכסי מלוג אבל יורשי האב לא יחלוקו (ג) בכתובת הבעל ואף על גב דנקט רישא מה יעשו בכתובתה תניא ושבקה: **וב"ה אומרים נכסים.** דלאו ברזל בחזקתן. וכגבא בתרא בפרק מי שמת (דף קנח:) מפרש בחזקת מי הם מוחזקין אי בחזקת יורשי הבעל הואיל ואחריותן עליו או בחזקת יורשי האשה שהיו שלה: הכי גרסי' **כתובה בחזקת יורשי הבעל.** מנה מאתים ותוספת שראויין לבא לה משל בעל בחזקת יורשי הבעל: **ילקח בהן קרקע.** לפי שכתובתה על נכסי בעלה הראשון כדקתני לקמן לפיכך נכסי המת אחראין לכתובתה אלא שהיבם אוכל פירות אם מייבם אותה. וקסבר מטלטלי משתעבדי לכתובה: **שמין אותם.** דקסבר כל מה שגדל ברשות המת אחראין לכתובה: **וחכ"א פירות המחוברין לקרקע שלו.** בגמרא ט) פריך עלה: **כל הקודם בהן זכה.** קסבר מטלטלי לכתובה לא משתעבדי אא"כ תפסה ומחיים דבעל בעינן תפיסה כדלקמן בהכותב (דף פד:). וה"ה נמי דפליגי אכספים דמאי שנא כספים מפירות תלושים: **הרי היא כאשתו.** מפרש בגמ' ט): **כל נכסיו.** שירש מאחיו: **גרשה.** ליבמתו לאחר שכנסה: **אין לה אלא כתובה.** אבל כל זמן שלא גרשה היו כל הנכסים משועבדים לה ואינו רשאי למכור: **הרי היא ככל הנשים.** דתנן בפירקין דלקמן [פט:] המגרש את אשתו והחזירה על מנת כתובה הראשונה החזירה. ובגמרא י) פריך למה לי לאשמועינן ביבמה: **גמ' מי קוברה.** משום דיש לה שני יורשין קמבעיא לן: **יורשי הבעל קברי לה דקא ירתי כתובתה.** ותניא בפרק נערה שנתפתתה (לעיל דף מז:) קבורתה תחת כתובתה:

יורשיה

נכסים בחוקתן. פ"ה דכי היכי דפליגי אמוראי בפרק מי שמת (ב"ב דף קנח: ושם) בנפל הבית עליו ועל אשתו דקתני נמי התם נכסים בחזקתן ואיכא למ"ד בחזקת יורשי הבעל לפי שהיו באחריותו ואיכא למ"ד בחזקת יורשי האב לפי שלה היו ואיכא למאן דאמר שהיו בחזקת שניהם ויחלוקו הכי נמי פליגי הכא ואין נראה לרבינו תם אלא הכא מודו כולי עלמא שהם בחזקת יורשי הבעל דהיכא ככר היה מוחזק בנכסים קודם מיתתה משעת מיתת אחיו שהוא יורש דאין לה ליקח כתובה כלל עד שתחלוץ ובית שמאי נמי מודו לבית הלל בהא כדאמר בהחולץ (יבמות דף לח. ושם) אבל בנפל הבית עליו ועל אשתו מוחזקין יורשי אב בנכסים כמו יורשי הבעל דהללו באין לירש והללו באין לירש שעדיין לא הוחזק בנכסים לא זה ולא זה ולהכי פליגי התם בחזקת מי ולבית שמאי יחלוקו בכל הנכסים אף בנכסי צאן ברזל דהתם קתני יחלוקו סתמא ולא קתני יורשי הבעל עם יורשי האב כדקתני הכא דמשמע דווקא בנכסי מלוג שבהן יורשי האב עיקר כמו שמדקדק בהחולץ ועוד דאי פליגי נמי הכא אם כן למאן דאמר בחזקת יורשי האשה תיקשי דאם כן בית שמאי מוקמי נכסי צאן ברזל בחזקת יורשי האשה טפי מנכסי מלוג דבנכסי מלוג קאמרי דיחלוקו ובנכסי צאן ברזל מודו לבית הלל דהוו בחזקת יורשי האשה למאן דאמר וזה אינו דבפרק אלמנה ביבמות (דף סו.) משמע דנכסי צאן ברזל בחזקת הבעל קיימי טפי כדקתני התם דעבדי צאן ברזל יאכלו בתרומה ולא עבדי מלוג וכן בכמה דוכתי ועוד למ"ד התם נמי בחזקת יורשי הבעל הוי טפי בחזקת הבעל מנכסי מלוג דבנכסי מלוג קאמרי דהוו בחזקת יורשי האב והא דלא עריב ותני נכסים עם הכתובה כדי ליתן טעם לדבר כלומר בחזקת מי שהיו עד עתה דהיינו הבעל אבל על הכתובה לא הוצרך טעם שדבר פשוט הוא דהוי בחזקת הבעל טפי מנכסי צאן ברזל וטעם זה אנו צריכין כמו כן לומר התם למ"ד בחזקת יורשי הבעל ובהחולץ הארכתי: **יורשי הבעל קברי לה** דקא ירתי כתובתה. וא"ת לפירוש הקונטרס דאין ליורשי הבעל אלא מנה ומאתים ולא נדוניא והא אמרי' בפרק נערה (לעיל דף מז:) דקבורתה תחת נדונייתה מדאינו חייב לקבור ארוסתו וי"ל דשומרת יבם היתה ראויה ליטול קצת מנה ומאתים כדמסקינן דיבם כאחר דמי והוי כאילו הכניסה לו נדוניא שהיתה כתובתה על נכסי בעלה ואותו השעבוד היא מכנסת לו והרי היא כאילו נטלה והחזירה לו ולא דמיא לשאר ארוסה דלא מכנסה ליה מידי ולפי זה אפילו ביבמה מן האירוסין מיבעיא ליה: **או** דלמא יורשי האב קברי לה דקא ירתי נכסים הנכנסים והיוצאין עמה. לפי' הקונטרס למאן דאמר בחזקת יורשי האשה הוה ליה למימר דקא ירתי נמי נדונייתה אלא ניחא ליה לאסוקי אפי' למאן דאמר בחזקת יורשי הבעל וא"ת מאי קא מבעיא ליה והתניא לעיל קבורתה תחת כתובתה דהיינו נדונייתא ולא נכסי מלוג וי"ל דלאו דוקא נקט התם כתובתה דה"ה נכסי מלוג אלא דרגילות הוא טפי שמכנסת האשה לבעלה נכסי צאן ברזל מנכסי מלוג ולפירוש הקונטרס נמי מנה ומאתים דהכא כנדוניא דמי כדפירשנו:

אזוזי

עין משפט נר מצוה

כ א מיי' פכ"ב מהלכות אישות הלכה לג סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' פה סעיף יט:

כא ב ג ד מיי' שם הלכה כ טור ש"ע שם סעיף יז:

כב ה מיי' שם הלכה י ופ"ב מהל' נחלות הלכה ט סמג עשין נג טוש"ע שם סימן קס סעיף ה:

כג ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף ז:

כד ז ח מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם סי' קסח סעיף ה:

כה ט מיי' שם הלכה יג טור ש"ע שם סעיף ד:

כו י מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה:

כז כ מיי' שם הל' יג טוש"ע שם סעיף א:

כח ל מיי' שם הל' יא ומיי' פ"א מהלכות יבום הלכה א סמג שם טוש"ע שם סימן קסו סעיף ד וסימן קסח סעיף ג:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה בכתובתה וכו' ורשאי להוציאם. עי' משנה למלך פכ"ב מהלכות אישות הלכה ט"ז:

◆

תוספות רי"ד

אלא דין גמור הוא דארעתא דתיפוק מקמי' לא הוציא הוצאות בנכסי' והלכך ישבע כמה הוציא ויטול אם הוצאה כשיעור שבח: ההיא איתתא דנפלו לה ד' מאה זוזי בי חוזאי אזל גברא אפיק ד' מאה ואייתי ד' מאה בהדי דקאתי איצטריך ליה זוזא אפיק חד מינייהו אתי לקמיה דר"א א"ל מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל א"ל רבנן ה"מ היכא דאכיל פירא האי קרנא אכיל א"כ הו"ל הוציא ולא אכל ישבע כמה הוציא ויטול פי' דדוקא אכילת פירות אמרו חכמים מה שאכל אכל ולא שיאכל הקרן שלה: איבעיא להו בעל שהוריד אריסין מתחתיו מהו. פי' הורידן בנכסי אשתו למחצה לשליש ולרביע ועמד וגירשה משאכל קמעא מהו שיש להו לאריסים כפי שבחן. אדעתא דבעל נחית איסתלק בעל איסתלקו להו כלהו א"ד אדעתא דארעא נחית וארעא לאריסי קיימי. פירוש אדעתא דבעל נחית שהרי הוא הכניסו וכי איסתלק בעל וכו' ולא שקילי מידי כי דיניה דמה שהוציא הוציא ומש"א א"ד וכו'. ואם לא הורידן הבעל היא היתה מורידתן לתוכה מתקיף לה רבה בר רב חנן מ"ש מהיורד לתוך שדה חבירו שאינה ראויה לנוטעה ונטעה שלא ברשות דשמין ליה וידו על התחתונה. פי' ליטול הוצאה שיעור שבח כדאמר ר"י בפרק השואל והכא את בעי לסלקינהו בלא כלום. ומהדר התם ליכא איניש דטרח ומפסיד הכא איכא בעל דטרח מאי הוה עלה אריה בריה דר"י זוזנא אי בעל אריס הוא איסתלק ליה בעל איסתלקו אינהו. פי' דא"ל אי לא חתיתו אתון הוא הוה עביד לא הוה שקיל מידי. השתא מי לא יהיבנא ליכי מידי

מסורת הש"ס

א) [ברכות ע. וש"נ], ב) יבמות לח., ג) [עי' תוס' לקמן פב. ד"ה והאלמנה], ד) [יבמות לח.], ה) יבמות לח. נב. פה. [לעיל נג:], ו) [דף לח.], ז) [דף לח:], ח) [נ"ל וכתובה ועיין ר"ן], ט) [דף פב.], י) [דף פב:],

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' רב פפא אמר משמיה דרבא: **(ב)** שם במשנה שמין אותה כמה היא יפה בפירות וכמה היא יפה: **(ג)** רש"י ד"ה ב"ש וכו' לא יחלוקו בכתובה עם יורשי הבעל ואע"ג וכו' תניה ושבקה:

◆

מוסף רש"י

שומרת יבם. ממתנת ומצפה ליבם, כמו (לעיל סב:) ענינה זו לשוא שמרה (יבמות לח.). **שנפלו לה נכסים.** מאביה. יסלקא דעתך שנפלו כשהיא שומרת יבם (שם). **ובנכסים הנכנסין והיוצאין עמה.** היינו נכסי מלוג שהקרן שלה קיים וכשהיא נכנסת נכנסין עמה וכשהיא יוצאת יוצאין עמה (שם). **יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב** לספק נשואה היא חכה היבם כאלו ירשתו מספק שהבעל יורש את אשתו חו שספק נשואה היא אלמנה וזכי כפנויה, אבל בכתובתה מודים ב"ש בחזקת הבעל היא ולא פלגי בה יורשי האב (שם). **כתובתה על נכסי בעלה הראשון.** ולא על של יבם, מאי טעמא כדאמר בהחולץ (לט.) אשה קנו לו מן השמים (שם נב.).

◆

תוספות רי"ד (המשך)

וב"ה אומרים הנכסים אנו דנין בחזקתן (והרב מפרש הנכסים בחזקתן כמו שמפרש המורה) פי' כתובה בחזקת יורשי הבעל והוא כל מה שכתוב בה דהיינו מנה ומאתים ותוספת ונכסי צאן ברזל הן נכסי נדוניתה שהביאה שום לבעלה והבעל קבלה עליו בשומא שאם מתו מתו לו ואם הותירו הותירו לו כל אלו הן בחזקת יורשי הבעל דהיינו היבם שהוא מוחזק בהן שלא ניתנה כתובה לגבות מחיים והבעל הוא מוחזק בהן והיבם במקום בעל קאי והלכך היבם יורש את הכל אבל נכסי מלוג שאפי' בחיי הבעל הגוף היא לאשה עכשיו נמי בחזקת יורשי האשה אנו מעמידים אותן. ואמרי' בפרק החולץ דלא פליגי ב"ש וב"ה ואמרו יחלוקו אלא בנכסי מלוג דכיון דזיקה הוי כספק נשואין והללו באים לירש והללו באים לירש יחלוקו וב"ה סברי אוקמינן אחזקתייהו ובחזקת האשה הוי עומדים הלכך יורשיה יורשין אותה. אבל בכל מה שכתוב בשטר הכתובה מנה ומאתים ותוספת ונכסי צאן ברזל מודים ב"ש לב"ה שבחזקת יורשי הבעל הם שהבעל הי' מוחזק בהן בחייו שלא ניתנה כתובה לגבות מחיים והשתא נמי במיתת בעל יבם במקום בעל קאי

יעל בעל קא סמיכנא ואי בעל לאו אריס הוא ארעא לאריס קיימא ושמין להן וידן על התחתונה: איבעיא להו בעל שמכר קרקע לפירות מהו כי אמרי' מאי דאיקני ליה אקני או דלמא כי תקינו ליה רבנן משום רווח ביתא אבל לזבוני לא. ואסיקנא והלכתא בעל שמכר קרקע לפירות לא עשה כלום מ"ט אמר אביי חיישינן שמא תכסיף רבא אמר משום רווח ביתא מאי בינייהו איכא בינייהו ארעא דמקרבא למתא לשמא תכסיף ליכא למיחש דהא כל יומא חזיא ליה ולרווח ביתא איכא א"נ בעל אריס הוא א"נ [illegible]

והוא יורש הכל ואין ליורשי אשה חלק בהן כלל: אמר ר"א מתני' נמי דיקא דקתני יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב ולא קתני יחלוקו יורשי האב עם יורשי הבעל ש"מ דיורשי הבעל חולקין עם יורשי האב במה שהן מוחזקין דהיינו נכסי מלוג ואין יורשי האב חולקין עם יורשי הבעל במה שהן מוחזקין דהיינו כל הכתוב בשטר הכתובה והתם מוקמי רבא בנכסים שנפלו לה כשהיא שומרת יבם. אבל בנכסים שנפלו לה תחת הבעל שכבר זכה בהן הבעל דכ"ע לא פליגי דיבם הוו (והרב [illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com